

اصول و مبانی علمی و آموزشی جامعه مهدوی

محمد مهدی جرگه

کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث

زهرا آیین نیا

سطح حوزه علمیه

چکیده

جامعه مهدوی، نمونه یک جامعه کامل است که در آن تجلی خداوند به وضوح مشاهده می شود و افراد جامعه در سایه تجلی ذات پروردگار، رنگ خدایی می گیرند. این جامعه توسط یک انسان نمونه و کامل و دارای فضایل علمی و اخلاقی، اداره می شود، از آن جایی که افراد جامعه، حبّ واقعی و اعتقاد راسخ به رهبر و امامشان دارند، یک جامعه را ترسیم می کنند که در آن اخلاق و معنویت، علم و عدالت به تمام معنا وجود دارد. در این نوشتار که به روش توصیفی و تحلیلی است با توجه انبوه آیات و روایات رسیده، این واقعیت دریافت می گردد که در پرتو قیام و حکومت عادلانه حضرت مهدی(علیه السلام) جهل و نادانی ها، جای خود را به علم و بصیرت می دهد و دگرگونی های عظیم و تغییرات ژرف و گسترده ای در زمینه های علوم پزشکی، علوم اخلاقی، علوم فضایی، صنعت و علوم دیگر در سراسر گیتی رخ می دهد؛ تعلیم و تربیت و رشد عقلی به کمال مطلق و به حدّ اعلای خود خواهد رسید و آن دوران تکامل و کمال عقل و انسانیت و دوری از جهل و نادانی و سایر رذایل اخلاقی و غیره خواهد بود. همچنین در زوایای علم و تربیت چیزی مبهم و یا ناشناخته نخواهد ماند که اسرار آن گشوده نشود چون تمامی بخش های ۲۷ گانه علم با دست حضرت مهدی(علیه السلام) تفسیر خواهد شد و علم در همه ابعاد زندگی گسترش می یابد.

کلیدواژه ها: اصول، آموزشی، جامعه، مهدوی، علمی

مقدمه

بشر از روزی که پا به عرصه گیتی نهاده در آرزوی یک زندگی اجتماعی خوب و سعادت بخش است، و در راه رسیدن به آن تلاش می کند و همیشه از جان و دل خواستار یک عصر درخشان و جامعه صالحی است که ظلم و جهل در آن نباشد. عصر امام مهدی (علیه السلام) پس از ظهور و قیام جهانی اش از درخشان ترین عصرها برای انقلاب علمی و آموزشی می باشد. در جامعه مهدوی جهنم زندگی، جای خود را به بهشت نیکبختی و سعادت می دهد و جهل و نادانی ها، جای خود را به علم و بصیرت می دهد و علم در همه ابعاد زندگی گسترش می یابد. اینها پرتویی از برکات نهضت آسمانی و قیام اصلاح گرانه و دستاوردها و گامهای اصلاحی و طرح های علمی و آموزشی انسان ساز، به دست با کفایت مهدی موعود (علیه السلام) در جامعه مهدوی است. از انبوه آیات و روایات، این واقعیت دریافت می گردد که در پرتو قیام و حکومت حضرت مهدی (علیه السلام) دگرگونی های عظیم و تغییرات ژرف و گسترده ای در زمینه علمی و آموزشی در سراسر گیتی رخ می دهد و چهره و محتوای زندگی در همه میدان ها و جلوه ها به صورت شکوهمندی تغییر می یابد.

مهدویت از مسائل اساسی روز در گذشته و حال بوده است و فراتر از افق زمان و مکان در هر شرایطی قابل بررسی می باشد؛ زیرا مهدویت ریشه در فطرت انسان دارد و با خمیرمایه وجود آدمی عجین گشته است. به گونه ای که در طول تاریخ، حتی پیش از اسلام اجمالاً مردم به منجی جهانی دل بسته بودند و امروزه نیز میلیون ها انسان محروم و مظلوم در انتظار آینده درخشان و فارغ از ظلم و جهل لحظه شماری می کنند. قرآن کریم نپیدهایی به انسان می دهد که سرانجام خوبی پیش روی جامعه است، آینده مطمئن، با رفاه و آرامش، بدون اضطراب و دغدغه های فکری. چنین سرنوشتی در انتظار بشر است و این امر بی شک به دست مهدی موعود (علیه السلام) و در جامعه عصر ظهور رقم خواهد خورد. رسیدن به مدینه فاضله امام مهدی (علیه السلام) همانند دیگر تحولات اجتماعی نیازمند آمادگی و زمینه سازی است که می بایست برنامه ریزی کرد و شرایط لازم را برای تحقق آن فراهم آورد.

در این زمینه تحقیقاتی صورت گرفته اند از جمله کتاب ارزشمند منتخب الاثر فی الامام الثانی عشر، تألیف آیت الله لطف الله صافی گلپایگانی است. این کتاب روایات در باب مهدویت را از منابع شیعه و سنی جمع آوری کرده و اثر مفید و قابل استفاده است. تاریخ پس از ظهور از دیگر آثار مربوط به حضرت مهدی علیه السلام است که توسط سید محمد صدر تدوین شده و به بررسی تحولات جامعه زمان ظهور حضرت مهدی (علیه السلام) پرداخته است. با مطالعه آثاری که تاکنون در زمینه جامعه مهدوی و موضوع مهدویت تدوین شده به این نتیجه رسیدیم که هیچ کدام از آنها با نگاه تخصصی به موضوع نپرداخته اند. اغلب این کتاب های تاریخ ولادت، غیبت صغری، غیبت کبری، نواب خاص، حکومت مهدوی و امثال آن را از نظر روایات بحث کرده اند؛ ولی در خصوص جامعه مهدوی تحقیقات زیادی تدوین نشده است، بنابراین این تحقیق درصدد پاسخگویی به این موضوع است. روش تحقیق در پژوهش حاضر به صورت روش کتابخانه ای و مبتنی بر استنباط، استنتاج و روش تحلیل محتوایی بوده و بصورت روش فیش برداری و بررسی آیات و روایات و با استفاده از تفاسیر و کتب روایی صورت گرفته است.

علم حضرت مهدی (علیه السلام)

رسول خدا (صلی الله علیه و اله) در دوران نبوت خود درباره حضرت خاتم الاوصیا (علیه السلام) و آمال و آرزوی تمامی انبیا و یکصد و بیست و چهار هزار پیامبر و چکیده اوصیا (علیهم السلام) در مقاطع مختلف به گونه ای روشنگری نموده است که جای کوچک ترین ابهامی باقی نگذاشت، به طوری که از زمان حیات آن حضرت تا به امروز تمامی فرقه های مسلمان از آن آگاهی کافی داشته و پذیرفته اند؛ از جمله آن مقاطع، بیانات رسول خدا (صلی الله علیه و اله) در خطبه مشهور «غدیر خم» است که در چندین مورد به صورت عام و در مواردی به طور خاص از حضرت بقیه الله الاعظم تمجید و به بزرگواری یاد نموده و مقامات فوق فهم بشری آن حضرت بیان فرموده اند. همچنین حضرت علی (علیه السلام) درباره علم حضرت مهدی (علیه السلام) فرموده اند که علم بیست و هفت حرف است، تمام آن چه پیغمبران

آورده‌اند دو حرف است (یعنی از جهت عدم استعداد و آمادگی مردم بیش از این نگفته‌اند، نه این‌که بلد نبودند؛ چون باید «کَلِّمُوا النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عَقُولِهِمْ» (کلینی، ۱۳۹۰) رعایت شود، ولی در زمان قائم (علیه السلام) استعدادها شکوفا می‌شود و مردم توانایی حمل هرگونه علم را خواهند داشت) و مردم تا امروز، هنوز بیش از دو حرف آن را نشناخته‌اند و چون قائم (علیه السلام) ما قیام کند، بیست و پنج حرف دیگر را بیرون آورد و آن دو حرف را به آن‌ها اضافه می‌کند تا این‌که تمام بیست و هفت حرف را نشر دهد (تفسیر نماید و علم و دانش را به نهایت کمال و اوج نهایی خود برساند و جامعه را از هرگونه علم و دانش غنی سازد). (مجلسی، ۱۳۸۴)

امیر المؤمنین (علیه السلام) به کمیل بن زیاد نخی فرمود: یا کمیل! ما من علم إلّا و أنا أفتحه ما من شیء إلّا و القائم یختمه؛ (حر عاملی، ۱۴۲۵) ای کمیل! هیچ علمی نیست، مگر این‌که من آن را می‌گشایم و هیچ چیزی نیست، مگر این‌که «قائم علیه السلام» آن را (از جهت کمال به پایان می‌رساند و) ختم می‌کند. هم‌چنین فرمود: «یا کمیل! ما من علم إلّا و أنا فاتحه و ما من سرّ إلّا و القائم یکشفه؛ ای کمیل! نیست علمی، مگر این‌که من گشاینده آنم و سرّی نیست، مگر این‌که قائم (علیه السلام) کاشف آن خواهد بود. (پرده‌های تمام فرمول‌های ناشناخته جهان آفرینش را او به کنار می‌زند و مهر سربسته آن را برمی‌دارد).».

این احادیث به روشنی جهش علمی فوق‌العاده عصر پربرکت امام مهدی (علیه السلام) را در هر زمینه‌ای مشخص می‌سازد که تحوّل به میزان بیش از دوازده برابر نسبت به تمام علوم و دانش‌هایی که در عصر همه پیامبران راستین تا به آن روز به بشریت اعطا شده، پیش می‌آید و درهای همه شاخه‌های علوم مفید و سازنده به روی انسان‌ها گشوده می‌شود و راهی را که بشر طی هزاران سال پیموده، به میزان دوازده برابر در دوران کوتاهی می‌پیماید، چه جهشی از این سریع‌تر و بالاتر و چه پیشرفتی از این برتر و والاتر است.

علم در جامعه مهدوی

در زندگی بشر مسأله آموزش و پرورش از مسایل کلیدی و قابل اهمیت است؛ زیرا علم و تربیت است که کشور را دگرگون می‌کند. در کشور و جامعه‌ای که آموزش و پرورش ضعیف باشد، کشور قابلیت زندگی را ندارد، چون انسانیت و وجدان و در رأس آن دین و ایمان در چنین جامعه‌ای مفهومی نخواهد داشت. عیار هر مجموعه‌ای با میزان دانش و تربیت آن سنجیده می‌شود و بهای هر فرد و یا اجتماع با میزان آموزش و پرورش آن تعیین می‌گردد. در زمان حضرت قائم (علیه السلام) تعلیم و تربیت به کمال مطلق و به حدّ اعلای خود خواهد رسید و در زوایای علم و تربیت چیزی مبهم و یا ناشناخته نخواهد ماند که اسرار آن گشوده نشود چون تمامی بخش‌های ۲۷ گانه علم با دست او تفسیر خواهد شد و تمامی فرمول‌های مربوط به جهان آفرینش در زمان او و تحت نظر آن حضرت تعریف و توضیح داده می‌شود و همه رؤیاهای دانشمندان در آن زمان تعبیر شده و به حقیقت خواهد پیوست و علم به کتاب خدا و سنت رسول او در قلب حضرت مهدی (علیه السلام) رشد می‌کند همچنان که گیاه به بهترین نحو می‌روید (موسوی، ۱۳۹۳). از روایات چنین استفاده می‌شود که برای حجت خدا در روی زمین هر روز، هر هفته و هر سال از منابع و مصادر گوناگون، علوم مورد نیاز به‌سوی او سرازیر می‌شود و از هر جریان آگاهی پیدا می‌کند و گرنه علمشان به پایان رسیده و بی‌دفاع می‌مانند.

هیچ برنامه انقلابی بدون یک جهش فکری و فرهنگی پویا نشده و تحقق نخواهد یافت و بدون آن به رشد و تکامل لازم خود نمی‌رسد. لذا نخستین گام در تحقق بخشیدن به چنین هدفی اقدام به یک انقلاب فرهنگی است که افکار را از دو سو به حرکت درآورد.

الف: در زمینه علوم و دانش‌هایی که مورد نیاز یک جامعه آباد، آزاد و سالم از نظر مادی و روبنایی است. ب: در زمینه آگاهی به اصول یک زندگی صحیح انسانی آمیخته با ایمان در جهت معنوی و زیربنایی است.

علم الادیان

در زمان امام (علیه السلام) مردم احکام شرعی خود را از خود امام و نابیان خاص و یا رسانه‌ها به صورت زنده و قطعی دریافت خواهند کرد. کتاب‌های مملو از نظرات مختلف از اعتبار ساقط خواهد شد؛ چون مردم هیچ‌گونه نیازی به تفاسیر و کتاب‌های برخاسته از نظرات و برداشت‌های شخصی نخواهند داشت. قرآن را با برنامه صحیح آسمانی یاد می‌گیرند و تفسیر آن را نیز آن‌گونه که مقصود حضرت حق است، فرامی‌گیرند. به اسرار و معارف و عجایب این کتاب ناشناخته پی برده و آشنا خواهند شد و بر دانش‌های نوین تا آن روز به صورت کامل مسلط شده و اطلاع پیدا می‌کنند، چون تا آن زمان فقط دو حرف از بیست و هفت حرف تفسیر می‌شود و بقیه به وسیله مهدی (علیه السلام) تعلیم داده خواهد شد.

به‌طور خلاصه، علوم گوناگون به درون خانه‌ها راه می‌گشاید، همان‌گونه که در روایات آمده است، امام (علیه السلام) قرآن را آن‌طور که نازل شده است از تأویل و تنزیل به اصحاب خود تعلیم می‌دهد و آنان نیز با سلسله مراتب برای مردم تعلیم می‌نمایند.

اصبغ بن نباته از امیر المؤمنین (علیه السلام) روایت نموده آن حضرت فرمود: گویا می‌بینم عجم را که خیمه‌هاشان در مسجد کوفه زده شده است (نعمانی، ۱۴۰۳). در این‌گونه روایات که روی تعلیم قرآن کریم تکیه کرده است؛ چون تمامی علوم اولین و آخرین از هر مقوله‌ای در هفتاد بطن قرآن موجود است و نیازی به چیز دیگر نیست. اساسا در جهان آفرینش چیزی نیست که اصول مسلم و فصلی از آن در قرآن مجید وجود نداشته باشد و کُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ (سوره یس، ۱۲).

در عصر حضرت قائم (علیه السلام) که خود یکی از «و الراسخون فی العلم» است، همه علوم و فنون از همین قرآن استخراج و تدریس و تشریح خواهد شد. حمران گوید که امام باقر (علیه السلام) فرمود: «... و تَوْتُونَ الْحِكْمَةَ فِي زَمَانِهِ حَتَّى إِنَّ الْمَرْأَةَ لَتَقْضِي فِي بَيْتِهَا بَكْتَابَ اللَّهِ تَعَالَى وَ سُنَّةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ» (نعمانی، ۱۴۰۳) و در زمان او به شما حکمت (علم) داده می‌شود، به‌طوری‌که زن‌ها در خانه‌هایشان با کتاب خدا و سنت رسول خدا (صلی الله علیه و اله) قضاوت می‌نمایند.

علم الابدان

در عصر امام (علیه السلام) فراگیری علوم اجباری خواهد بود. هر روز، ساعت‌ها برای فراگیری انواع دانش‌ها، باید در کلاس درس بنشینند و یا به تدریس رسانه‌های گروهی پیشرفته آن زمان گوش فرادهند. با علم و دانش انس بگیرند و بزرگ شوند و از انواع علوم اطلاع داشته باشند، به خصوص مسایل بهداشتی و بهزیستی را به نحو احسن و کامل رعایت نمایند و سبب‌های امراض را ریشه‌کن سازند. خلاصه باید در علم پزشکی همراه با علوم دیگر که با فرمول‌های نوین و کامل دسته‌بندی خواهد شد، مهارت داشته باشند، بنابراین برای بیماری‌ها جایی نخواهد ماند و همه امراض نابود خواهد گشت. امام باقر علیه السلام فرمود: هرکس از صاحب مرضی و ناتوانی قائم (علیه السلام) و اهل بیت (علیهم السلام) ما را درک کند، شفا می‌یابد و توانا می‌شود. (مجلسی، ۱۳۸۴)

امام سجاد (علیه السلام) فرمود: زمانی که قائم (علیه السلام) ما قیام نمود، خدای - عزّ و جلّ - از شیعیان ما بیماری را می‌برد و دل‌های آنان را مانند پاره‌های آهن قرار می‌دهد و به هریک از آن‌ها قدرت چهل مرد می‌دهد و فرمانروایان زمین و ارکان آن می‌شوند. (موسسه معارف، ۱۴۱۱) امام حسین (علیه السلام) در تشریح رجعت خود بعد از قائم (علیه السلام) به اصحاب خود در شب عاشورا فرمود: «و لا یبقی علی وجه الأرض أعمی و لا مقعد و لا مبتلی إلّا کشف الله عنه بلائه بنا أهل البيت ...» (مجلسی، ۱۳۸۴) و باقی نمی‌ماند در روی زمین نابینایی و زمین‌گیری و گرفتاری، مگر این‌که خداوند بلا را به خاطر ما اهل بیت (علیهم السلام) از او برمی‌دارد.

علوم فضایی و صنعت

اکنون چند سالی بیش نیست که انسان مسأله سفر به فضا و نقل و انتقال های کیهانی و آسمانی، آن هم به صورت ابتدایی و بسیار محدود را آغاز نموده و رسیدن به آن را از اهداف خود دانسته است. پیش از این، سخنی از سفر انسان به آسمان ها و عملی ساختن آن در جوامع بشری مطرح نبود، بلکه سفر به آسمان و گذر از ضخامت آن ها را موجب شکافته شدن و به هم ریختن نظام آفرینش و در نهایت محال و کفر می دانستند. در چنین جوّی و با معلومات ابتدایی و یا حتی نبودن کمترین دانشی در آن روزها، ناگهان مسأله سفر به آسمان ها و ابزار و وسایل و اسباب آن مسافرت ها و رفتن به کرات دیگر به سادگی و صراحت از حلقوم مبارک شخصیت آسمانی و شماره یک جهان آفرینش، حضرت محمد بن عبد الله (صلی الله علیه و اله) مطرح و با عبارت رسای «یا مَعْشَرَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ! إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ» (الرحمن، ۳۳) ای گروه جن و انس! اگر می توانید از مرزهای آسمان ها و زمین بگذرید، پس بگذرید ولی هرگز نمی توانید، مگر با تسلط کامل و (نیروی فوق العاده) امکان مسافرت به آسمان ها و مجوّز سفر فضایی را صادر و اعلان نمود و همه معادلات آن زمان را به هم ریخت و افکار آگاه را به مسایل بنیادین و زیربناهای اساسی متوجّه ساخت. در روایتی از روایات معراجیه خطاب به پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله) فرمود: ای محمد! من به دست آخرین وصیّ تو زمین را از وجود دشمنان خود پاک خواهم ساخت و حکومت شرق و غرب عالم را به او خواهم داد و بادها را مسخّر او خواهم کرد، ابرهای تندرآگین سخت را رام او خواهم ساخت و او را از طریق اسبابی (که برای سفر به آسمان ها تعبیه شده) به سفر کردن به آسمان ها موفق خواهم داشت. (صدوق، ۱۳۶۳)

«وَأَسْخَرْنَ لَهُ الرِّيحَ وَ لَأَذَلَّنَّ لَهُ الرِّقَابَ (السحاب) الصَّعَابَ وَ لَأَرْقِيَنَّهُ فِي الْأَسْبَابِ ...» (صدوق، ۱۳۵۹) بادها را مسخّر او خواهم نمود ابرهای تندرآگین سخت را برای او رام می نمایم و او را از طریق اسبابی که برای سفر به آسمان ها لازم است، به سفر کردن به آسمان ها موفق خواهم کرد.

به یقین در این روایات منظور از ابر، ابرهای معمولی نیست که بتوان با آن سفر فضایی کرد؛ چون آن ها در داخل جوّ و نزدیک زمین در حرکتند و با زمین فاصله ناچیز دارند و نمی توانند از آن بالاتر بروند، بلکه به اندازه فهم انسان های آن روز، اشاراتی به وسایل فوق العاده و سریع السیری نموده اند که در آسمان ها به صورت توده ای ابر فشرده که غرشی همانند رعد و قدرت و شدتی هم چون صاعقه و برق داشته باشد و به هنگام حرکت، دل آسمان ها را با نیروی فوق العاده خود بشکافد و هم چنان به پیش رود که به هر نقطه از تمامی آسمان های هفتگانه بخواهد، بتواند برسد و آن را تسخیر نماید، همان گونه که تمامی کره زمین را تسخیر خواهد کرد؛ وسایل فوق العاده مدرنی است که دانش های گوناگون امروز، حتی خوابش را ندیده و به مغزش خطور نمی کند؛ چون دانش روز جزء همان دو حرف از ۲۷ حرف تفسیر شده یا نشده ای است که فقط توانسته با وسایل ابتدایی به بعضی از خانواده منظومه شمسی از میلیون ها منظومه ها و کهکشان های محیر العقول آسمان اوّل راه یابد و از نزدیک تماشا کند.

از تعبیرهای روایی چنین برمی آید که مسأله نور و انرژی در عصر ولایت به نوعی حل می شود که انسان در روز و شب از قوی ترین نورها که می تواند جانشین نور آفتاب گردد، بهره می گیرد و دیگر به نور خورشید نیازی نخواهد داشت، یا نور پر قدرت مقام عظمای ولایت با انعکاس به فضا و تابش از فضا به سوی زمین جهانیان را از نور خورشید و روشنایی کره جامد و خاکی دیگر، مانند ماه مستغنی خواهد کرد.

مفضل بن عمر جعفری گوید که شنیدم امام صادق (علیه السلام) فرمود: «إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ أَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بنور ربّها- و استغنی العباد عن ضوء الشمس (و صار الليل والنهار واحد) و ذهب الظلمة؛ (عیاشی، ۱۳۸۰) هنگامی که قائم (علیه السلام) ما قیام کند، زمین به نور پروردگارش روشن می شود و بندگان خدا از نور آفتاب بی نیاز می شوند و شب و روز یکی می شود و تاریکی از بین می رود.»

برخی در توضیح این گونه روایات مسأله اعجاز را پیش می آورند و از طریق معجزه حل می کنند؛ در صورتی که هیچ نیازی برای دخیل دادن اعجاز در این گونه موارد نیست تا به این موضوعها شکل اعجاز دهیم، درحالی که برنامه زندگی روزمره به طور مستمر باید بر سنن طبیعی دور بزند، نه بر اعجاز، و با توجه به کروی بودن زمین و ازبین رفتن شب و روز و اینکه همه عالم را روشنایی و روز فرا می گیرد این می تواند به نحو اعجاز باشد نه سنن طبیعی مگر اینکه زمین متلاشی شده و کروییت آن از بین برود که این در علائم برپایی قیامت بعد از ظهور حضرت مهدی (علیه السلام) خواهد بود.

حضرت مهدی (علیه السلام) زره دانش برتن دارد و حکمت گمشده اوست که همواره در جستجوی آن می باشد (دشتی، ۱۳۹۱). بنابراین تکامل علوم و صنایع به حدی خواهد رسید که مردم با رهبری آن رهبر بزرگ و توانا، قادر به کشف منبع نور و انرژی فوق العاده ای می شوند که حتی می تواند جانشین نور خورشید گردد. در عصر مهدی موعود (علیه السلام) نه فقط مسأله عقب گرد صنعتی وجود ندارد، بلکه صنایع و تکنولوژی به طرز بی سابقه ای گسترش می یابد، ولی تنها در مسیر منافع انسان ها و تحقق بخشیدن به آرمان حق طلبان و آزادی خواهان و تشنگان حق و عدالت است.

علم به آینده

علم منایا و بلایا (علم به آینده اشخاص) از جمله علوم اختصاصی امامان است، خداوند برای آن ها آینده انسان ها را کشف می کند و آن ها نیز فصل های محدودی از این علم را به بعضی از اصحاب (مانند حبیب بن مظاهر و رشید هجری و میثم تمار و جابر جعفی و مسلم بن عوسجه و ... درباره آینده خود یا دیگران) یاد می دادند. اصبع بن نباته گوید که امیر المؤمنین (علیه السلام) وقتی که کسی در برابرش می ایستاد می فرمود: ای فلانی! هرچه برایت می خواهی آماده کن؛ چون تو در فلان روز و ساعت مریض می شوی و علت مرض هم این است و در فلان ماه، روز و ساعت خواهی مرد. حضرت مهدی موعود (علیه السلام) مکرر به نایبان خاص یا به بعضی از دوستان قمی و غیر قمی خود، تاریخ وفاتشان را اطلاع داده است.

امام صادق (علیه السلام) فرمود: «إِنَّ اللَّهَ - عَزَّ وَ جَلَّ - أَبَانَ حَجَّتَهُ مِنْ سَائِرِ خَلْقِهِ: وَ أَعْطَاهُ مَعْرِفَةَ كُلِّ شَيْءٍ فَهُوَ يَعْرِفُ اللُّغَاتِ وَ الْأَنْسَابِ وَ الْحَوَادِثِ وَ لَوْ لَا ذَلِكَ لَمْ يَكُنْ بَيْنَ الْحَجَّةِ وَ الْمَحْجُوجِ فَرْقٌ؛ (مفید، ۱۳۷۲) خداوند حجتش را از سایر خلقش جدا ساخته و به او شناختن همه اشیا را عطا فرموده است، پس او تمامی لغتها و نسبها و حوادث را می شناسد و اگر این گونه نبود، میان حجت و کسی برای او حجت آورده شد فرقی نمی شد.

رشد و کمال عقلی جامعه مهدوی

تربیت یکی از ابزارهای مؤثر در پرورش موجودات صاحب روح است، به وسیله تربیت می توان فرد مورد نظر را به سیرت و صورت دلخواه درآورد، حتی نژادهای مختلف حیوانات در اثر تربیت انسان ها به هر رنگ و شکلی درمی آیند ورزش می کنند اهلی می شوند و می نویسند. هم چنین انسان ها در نتیجه تربیت های صحیح یا به سوی کمال ارتقا می یابند و یا در اثر سوء تربیت رو به انحطاط می روند، کامل می شوند یا ناقص از آب در می آیند.

یک فرد دور از اجتماع، در اثر تربیت صحیح، انسان کامل و دوست داشتنی و فهیم و دانشمند ساخته و پرداخته می شود و به عکس شخصی در داخل شهرها به سبب تربیت نادرست و غیر اصولی و انحراف به فرد بحران زا و انگل و مخل آسایش جامعه تبدیل می شود، پس تربیت در روح و روان انسان ها اثر مثبت و یا منفی مستقیم دارد. مهمترین عوامل مؤثر در تربیت خانه و خانواده: محیط مدرسه و محل تعلیم و آموزش، محیط جامعه می باشد.

در عصر امامت چون عوامل سه‌گانه فوق، تربیت‌ها به نحو احسن و طبق برنامه‌های صحیح آسمانی صورت می‌گیرد، انسان‌ها از هر جهت رشد عقلی و روحی و جسمی صحیح پیدا کرده و شایستگی واقعی خود را پیدا خواهند کرد و برای هرگونه ترقی و تعالی آمادگی خواهند داشت و دعای حضرت مهدی (علیه السلام) درباره آنها به اجابت خواهد رسید (واملا قلوبنا بالعلم و المعرفة). (قمی، ۱۳۹۳)

بدین‌گونه است که انسان‌های قابل اعتماد و اطمینان به بار خواهند آمد، چنان‌که احادیث به ما می‌گویند «حتی زن‌ها در خانه‌ها لیاقت قضاوت از کتاب خدا و سنت رسول خدا صلی الله علیه و اله پیدا خواهند کرد».

علوم اجتماعی، اخلاقی و معنوی

در زندگی دنیوی و مادی تنها چیزی که انسان‌ها را به اسارت و درماندگی می‌کشد، نیازها و احتیاجات است. وقتی که انسان به چیزی نیاز داشت، فکرش و ذهنش به‌سوی او مشغول خواهد شد و این اشتغالات فکری سبب اسارت کشیده شدن او خواهد بود. همه این نیازها، مشغول‌کننده افکار و پرت‌کننده حواس و به اسارت کشیدن انسان‌هاست، به‌طوری‌که دیگر وقتی برای آزادی فکری و حتی عبودیت و بندگی خداپسندانه نخواهد داشت، می‌اندیشد و فکر می‌کند که عمر گرانبهایش برای تأمین وسایل و رفع این نیازها، چگونه به هدر می‌رود و خواهد رفت و دیگر مجالی برای فکر آزاد و اندیشیدن درست و شکوفایی استعدادها نخواهد ماند. بدین‌جهت در دولت و حکومت امام مهدی (علیه السلام) از نخستین برنامه‌هایی که پیاده خواهد شد، اقدام به رفع نیازها و گرفتاری‌ها، به خصوص نیازهای مادی انسان‌ها خواهد بود، به‌گونه‌ای که حتی مردم، جائی و محلّ مصرفی برای هزینه کردن پولشان پیدا نخواهند کرد. وقتی که انسان از هر جهت تأمین و گرفتاری‌هایش برطرف شد، دیگر لزومی به انباشتن ثروت و یا تلاش فراگیر در به دست آوردن آن نخواهد داشت. آن وقت است که فکرها آزاد و هنرها آشکار و استعدادها شکوفا خواهد شد، هر کس در هر مقام و مرتبه‌ای است، در فکر سازندگی و هنرنمایی و خلاقیت و حتی عبودیت و بندگی خواهد بود.

ابو خالد گویند: که امام باقر (علیه السلام) فرمود: «إذا قام قائمنا وضع الله يده على رؤوس العباد فجمع بها عقولهم و كملت (و اُكملت) به أعلامهم (أخلاقهم)؛ (صدوق، ۱۳۵۹) هرگاه قائم (علیه السلام) ما قیام کند، خداوند دست (قدرت) خود را بر سر بندگان می‌گذارد، با آن کار عقل آن‌ها را جمع و اجسامشان (اخلاقشان) را کامل می‌گرداند.» و روایاتی از این قبیل گویای این است که در آن زمان، مسئولین کشور، برای تصدی پست‌های محوله، شایستگی کامل و در قبول و اجرای مأموریت خود، آمادگی فوق العاده خواهند داشت. در پرتوی ارشاد و هدایت و به موازات آموزشی امام مهدی (علیه السلام) در زیر عنایت او مغزها در مسیر کمال قرار می‌گیرند و اندیشه‌ها شکوفا می‌گردد و تمام تنگ‌نظری‌ها و افکار پست و کوتاه که سرچشمه بسیاری از تضادها و تزاخم‌ها و برخوردهای خشونت‌آمیز اجتماعی است، برطرف می‌شود. مردمی بلندنظر با افکار باز، سینه گشاده، همتی والا و بینش وسیع پرورش می‌یابند که بسیاری از مشکلات اجتماعی را در روح خود حل می‌کنند و جهانی پر از صلح و صفا می‌سازند.

وسایل ترقی و تعالی و ابزار کمال روحی و جسمی، معنوی مادی، در اختیار همگان قرار می‌گیرد و همه‌گونه اسباب رشد و کمال برای عامه مردم فراهم می‌شود هیچ‌گونه موانعی سر راهشان قرار نخواهد گرفت. بخل، کینه، حسد، بدخواهی، بدرفتاری، دوبهم‌زنی، خیانت، بالأخره تمام رذایل اخلاقی، از جامعه آن روز، رخت بر بسته و جای خود را به سخاوت و گشاده دستی، دوستی، محبت، خیرخواهی، و اصلاح، خلاصه به کمالات و فضایل اخلاقی خواهد داد. در پرتو عنایات و ارشادات حضرت مهدی (علیه السلام) مغزها و اندیشه‌ها شکوفا می‌شود و بدین‌وسیله تمام تنگ‌نظری‌ها و رذایل اخلاقی که منشأ بسیاری از درگیری‌های اجتماعی است، از بین می‌رود. در دولت مهدی (علیه السلام) به همه مردم حکمت و علم می‌آموزند.

علم و دانش به حدّ اعلای ترقّی خود می‌رسد. محصولات کشاورزی به اوج خود خواهد رسید. گویا تمام درآمدهای هرکس، مال خود او می‌شود و کسی از او نخواهد گرفت، اما رشد و کمال به آن حد می‌رسد که تمام مردم و اقشار جامعه وظیفه دینی و ملی خود را تشخیص داده و به آن عمل خواهند کرد و خواهند دانست که نباید تنبلی کرد و بار زندگی را بر دوش دولت گذاشت و باید در حدّ مجاز به تلاش خود ادامه داد. در دولت کریمه بی‌کاری وجود ندارد، برای همه کار است. تنبل و باطل زیستن معنایی نخواهد داشت و این خصلت‌ها مورد نكوهش قرار خواهد گرفت، کارها با برنامه صحیح و منظم و عاقلانه و خردمندانه و در ساعت معین و وقت کافی، انجام گرفته و زندگی به صورت ایده‌آل ادامه خواهد یافت.

تربیت فردی و اجتماعی در جامعه مهدوی

در دوران حکومت حق مهدی موعود، تربیت فردی و اجتماعی به تدریج و با به کنار گذاشته شدن شیاطین انس و جنّ، به‌گونه‌ای پیاده خواهد شد که جامعه آن روز معنای واقعی امنیت، آرامش، رفاه، خودسازی و اعمال خداپسندانه، نوع‌دوستی، ادب، معرفت، انسانیت و ... مصداق صحیح پیدا خواهد کرد. دیگر از بی‌کاری و بی‌خانمانی و فقر و تنگدستی و غم و غصه و قحطی و خشکسالی و بدبختی و در نهایت بیماری و ... در بعد مادی و از کبر، نخوت، دغل، حيله، مکر، بی‌وفایی، مردم‌آزاری و ... در بعد اخلاقی اثری نخواهد ماند.

مردم عابدان شب و شیران روز خواهند بود، هنگام کسب و کار همه کاسب و کارگرانند و هنگام امنیت حفظ جامعه، همه نیروی انتظامی و نگهبانان اجرای قوانین برای حفظ بهداشت و سلامتی محیط زیست، همه احساس مسؤولیت می‌کنند و از صمیم قلب، مراقب نظافت و تمیزی، کوتاه سخن این‌که همه یک انسان کامل و صاحب عقل سالم می‌باشند؛ زیرا دست قدرت خدا و دست رأفت و مهربانی ولیّ خدا بر سر مردم کشیده شده است. در آن زمان دیگر نشانی از ناملایمت و مردم‌آزاری، تحقیر، بی‌احترامی، شکستن حرمت‌ها و ... نخواهد ماند. چشم باز کرده جامعه‌ای سالم و پویا، پر از ایمان و معنویت و ایثار و از خود گذشتگی و ... را دیده و با آن تربیت خواهند شد و تمام رذایل اخلاقی و خلق و خوی حیوانی رخت بر بسته و به دست فراموشی سپرده خواهد شد. در زیر لوای اسلام و پرچم قرآن و در سایه رهبری آسمانی و الهی آن دوران از هیچ‌گونه بیماری و افسردگی و فرسایش بیهوده جسم و ناراحتی روح و روان، نشانی نخواهد ماند. دنیای دوست‌داشتنی و زندگی لذت‌بخش و بهره‌برداری صحیح از عمر طولانی و غیره خواهد بود. با به کار گرفتن تکنیک‌های فوق مدرن آن روز و استفاده از مواهب کرات دیگر و دسترسی به برکات خلقت و جهان آفرینش برای همگان میسر خواهد شد. البته تا آن روز هزاران بار پیشرفته‌تر از امروز خواهد بود؛ چون تمامی حروف ۲۷ گانه علم در آن دوران تفسیر و معنا خواهد شد و دانش بشری به کمال نهایی خود خواهد رسید. آن دوران، دوران تکامل و کمال عقل و انسانیت و دوری از جهل و نادانی و سایر رذایل اخلاقی و غیره است که در آن زمان اثری از آن‌ها نخواهد ماند.

نتیجه گیری

در زندگی بشر مسأله آموزش و پرورش از مسایل کلیدی و قابل اهمیت است؛ زیرا علم و تربیت است که کشور را دگرگون می‌کند. در کشور و جامعه‌ای که آموزش و پرورش ضعیف باشد، کشور قابلیت زندگی را ندارد، چون انسانیت و وجدان و در رأس آن دین و ایمان در چنین جامعه‌ای مفهومی نخواهد داشت. عیار هر مجموعه‌ای با میزان دانش و تربیت آن سنجیده می‌شود و بهای هر فرد و یا اجتماع با میزان آموزش و پرورش آن تعیین می‌گردد. در زمان حضرت مهدی موعود (علیه السلام) دگرگونی‌های عظیم و تغییرات ژرف و گسترده‌ای در زمینه علوم اجتماعی، علوم پزشکی و شناخت و درمان بیماریها، علوم فضایی و صنایع و علم به آینده و غیره در سراسر گیتی رخ می‌دهد و جهل و نادانی‌ها، جای خود را به علم و بصیرت می‌دهد. رشد و کمال عقلی جامعه و تربیت فردی و اجتماعی به کمال مطلق و به حدّ اعلای خود خواهد رسید و در زوایای علم و تربیت چیزی مبهم و یا ناشناخته نخواهد ماند که اسرار آن گشوده نشود چون تمامی

بخش‌های ۲۷ گانه علم با دست او تفسیر خواهد شد و علم در همه ابعاد زندگی گسترش می یابد و همه رؤیاهای دانشمندان در آن زمان تعبیر شده و به حقیقت خواهد پیوست .

منابع

* قرآن کریم

* نهج البلاغه

قمی، عباس. (۱۳۹۳). مفاتیح الجنان. قم: آشنا.

کلینی، محمد بن یعقوب. (۱۳۹۰). اصول کافی. تهران: دارالثقلین.

گلستانی، محمد. (۱۳۸۵). سیمای جهان در عصر امام زمان (عج). قم: چاپ ۱.

محمد بن ابراهیم نعمانی. (۱۴۰۳ ه ق). غیبه النعمانی. بیروت: مؤسسه اعلمی.

محمد بن حسن حرّ عاملی. (۱۴۲۵ ه ق). اثبات الهداة بالنصوص و المعجزات. بیروت: مؤسسه الاعلمی.

محمد بن علی صدوق. (۱۳۶۳ ه ش). عیون أخبار الرضا. قم: کتابفروشی طوس.

محمد بن علی صدوق. (۱۳۵۹ ه ش). کمال الدین و تمام النعمه. تهران: دار الکتب الإسلامیه.

محمد بن محمد مفید. (۱۳۷۲ ه ش). الإرشاد. قم: دارمفید.

محمد بن مسعود سلمی سمرقندی. (۱۴۱۱ ه ق). تفسیر عیاشی. بیروت: مؤسسه اعلمی.

مجلسی، محمد باقر. (۱۳۸۴ ه ش). بحار الأنوار. تهران: دار الکتب الإسلامیه.

مؤسسه المعارف الإسلامیّه. (۱۴۱۱ ه ق). معجم احادیث الإمام المهدی. قم: مسجد مقدس جمکران.

موسوی، محمد تقی. (۱۳۹۲ ه ش). مکیال المکارم. قم: انتشارات عطر نبوت.

The Scientific and Educational Principles of the Mahdi's Society

Mohamad mahdi jarge

Ma of payamnoor

Zahra aeinneya

Hawzeh of qom

Abstrac - ۱-۱

Mahdi's Society is a prototype of a perfect society where the manifestation of God is clearly observed and the members of the society take on the divine color under the shadow of the manifestation of the Lord's essence. This society is governed by a perfect and exemplary human being with scientific and ethical virtues. Since the members of the society have true love and firm belief in their leader and Imam, they depict a society in which ethics and spirituality, science and justice exist in their true sense. In this paper, which is descriptive and analytical, it is understood based on the abundance of verses and hadiths that in the light of the uprising and just government of Imam Mahdi (AS), ignorance and illiteracy will give way to knowledge and insight, and great transformations and profound and extensive changes will occur in the fields of medical sciences, ethical sciences, space sciences, industry and other sciences throughout the world; Education and training and intellectual growth will reach their absolute perfection and to their highest degree, and it will be the era of the perfection and perfection of reason and humanity and away from ignorance and illiteracy and other moral vices and so on. Also, in the corners of science and education, there will be nothing vague or unknown that its secrets will not be revealed, because all 27 parts of science will be interpreted by the hand of Imam Mahdi (AS) and science will spread in all aspects of life.

Keywords: Principles, Educational, mahdi ,Society, Scientific